

УДК 338.433: 636:084

Ібатуллін М. І.
к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ПЛЕМІННЕ СВИНАРСТВО В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВИРІШЕННЯ

Анотація. В статті розглядаються проблеми розвитку племінного свинарства в Україні, як основи функціонування ефективного та конкурентноспроможного товарного свинарства. Як свідчать результати дослідження, з реформуванням сільськогосподарського виробництва, зміною форм власності та з інших причин, значних втрат зазнало товарне свинарство, що негативно позначилось і на ефективній діяльності племінних господарств – племзаводів і особливо племрепродукторів. Встановлено, що суттєвим чинником, який вплинув на занепад племінного свинарства є те, що більшість великотоварних господарств корпоративного сектору орієнтуються на купівлю племінних свиней іноземної селекції. Доведено, що з метою виходу на світовий рівень із власним племінним поголів'ям, нашій державі потрібно змінити ряд аспектів: починаючи з законодавства і закінчуючи розподілом функцій (між державою і виробниками).

Ключові слова: племінне свинарство, держава, експорт, імпорт, асоціація свинарів України.

Jel classification code Q12, Q16

Ibatullin M.I.

Ph.D., associate professor

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

PIG BREEDING IN UKRAINE: CURRENT STATE AND PROBLEMS SOLUTION

Abstract. The article deals with the problem of breeding pig breeding in Ukraine as the basis for an effective and competitive commodity pigs. The results of the study, with the reform of agricultural production, changes in ownership and other reasons, significant losses experienced commodity pigs, which negatively affected the effective operation of breeding farms - breeding and especially multiplication. Established that the essential factor that influenced the decline of the breeding pig breeding is that most large-scale households oriented corporate sector for purchase of breeding pigs foreign selection. It is proved that in order to reach the world level with its own breeding stock, our country must change several aspects ranging from legislation and allocation of functions (between the government and manufacturers).

Necessary to improve the system of taxation breeding pigs, especially regarding the use of single tax payers and 4 groups staged a tax on profits from sales. The level of state support for producers breeding production in the future in many ways largely determined by the conditions of Ukraine's membership in the WTO. This will help expand business cooperation with the EU in agriculture, including animal husbandry sector, to stop discrimination of Ukrainian products. This will enable the acquisition of modern technology for the agricultural sector and, most importantly, will enable Ukraine to integrate into the global agro market.

Key words: pig breeding, state, export, import, Association of Pig Producers of Ukraine.

Постановка проблеми. Вітчизняне свинарство нині є динамічно мінливою в технологічному і селекційному плані галуззю і до того ж конкурентоспроможним видом аграрного бізнесу. У структурі виробництва м'яса частка свиней перевищує 30 %.

У сучасних економічних умовах має успішно функціонувати і розвиватися лише конкурентоспроможне виробництво, з використанням індустріальних ресурсозберігаючих технологій і новітніх селекційних дося-

гнень. Застосування інноваційних селекційних методів дає змогу підприємствам, які займаються виробництвом свинини, відчутно знижувати витрати й підвищувати економічну ефективність виробництва свинарської продукції. Економічний ефект селекції виявляється у збільшенні виручки від реалізації додатково виробленої продукції, одержаної в процесі реалізації селекційних програм.

Ефективність селекційно-племінної роботи у свинарстві, в свою чергу, залежить від комплексної взаємодії низки організаційно-економічних і технологічних факторів. Ефективне використання генетичних ресурсів підприємства, спрямоване на максимальну реалізацію продуктивного потенціалу тварин, що зумовлює підвищення рентабельності виробництва свинини, знижує термін окупності інвестиційних вкладень і робить галузь стійкішою до кризових явищ в економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Особливості функціонування свинарства досліджували вчені, серед яких Алексійчук Т.В., Березівський П.С., Рибалко В.П., Руснак П.П., Талавира М.П., Топіха І.Н., Христенко О.І., Щепієнко П.В. Проте у своїх дослідженнях вони не приділяли значної уваги функціонуванню племінного свинарства, як складової галузі тваринництва.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є розробка теоретичних, положень і практичних рекомендацій щодо розвитку племінного свинарства в Україні.

Виклад основного матеріалу. З погляду економічної науки племінна робота у свинарстві полягає у виявленні в стаді кращих тварин, подальшому їх інтенсивному і цілеспрямованому використанні для поліпшення і закріплення цінних племінних якостей у потомстві [1]. Використання ефекту селекції, який дає змогу знизити собівартість і збільшити обсяги виробництва свинини, досягається племінними господарствами в процесі вдосконалення існуючих порід, створення нових високопродуктивних породних груп, внутріпородних типів, ліній [2].

Успішний розвиток галузі свинарства в країнах Західної Європи, а також Америки (США, Канада, Бразилія). Забезпечується вирішенням комплексу завдань з ефективною організацією роботи племінної бази, інтенсивним веденням селекційної роботи з поліпшення продуктивності свиней, особливо м'ясних якостей. Протягом останніх років у селекційний процес впроваджуються новітні методи оцінки племінних і продуктивних якостей тварин, у тому числі й на рівні застосування ДНК-технологій. Ефективно вирішуються проблеми годівлі свиней та їх утримання. У сукупності це сприяє тому, що

у високорозвинутих країнах населення споживає 100 кг м'яса і більше на одну особу, в тому числі близько 40% тільки свинини [3].

Варто наголосити, що в організаційному плані нуклеусні (племзаводські) стада входять до структури великих національних і транснаціональних фірм та компаній, в яких племінна продукція раціонально використовується, перш за все, в межах конкретної фірми, за тріступінчастою системою: нуклеусне стадо (прапрабатьківська форма) – репродуктор двопородних свинок (прабатьківська форма) – комерційні стада (батьківська форма). У структурі таких фірм функціонують комбікормові заводи і м'ясокомбінати з переробки свинини. Взаємозв'язки між цими структурами чітко відпрацьовані як в економічному, так і організаційному плані.

Нині в Україні розводять 11 порід свиней. Однак втрата традицій утримання свиней призвела до того, що ролі свиноматки та її підготовки до опоросу не приділяють достатньої уваги, тому молодняк поголів'я свиней гине у великих кількостях. Це призводить до того, що за споживанням свинини на одну особу Україна істотно поступається країнам Європи і Америки (наше населення споживає свинини у 2-3 рази менше, ніж у США). Найбільш поширеними вважаються (90% поголів'я) велика біла, полтавська м'ясна і українська м'ясна породи [4].

Як свідчать результати дослідження, з реформуванням сільськогосподарського виробництва, зміною форм власності та з інших причин, товарне свинарство зазнало великих втрат, що негативно позначилось й на ефективності роботи племінних господарств – племзаводів і особливо племрепродукторів.

Протягом 2001–2014 рр. у розвитку племінного свинарства доцільно виділити два періоди функціонування суб'єктів господарювання. Так, період зростання для племінних заводів – це 2001–2007 рр; племінних репродукторів – 2001–2006 рр. Він характеризується зростанням кількості племінних заводів на 39,8 %, племінних репродукторів – на 64,5 %.

Період занепаду для всіх суб'єктів племінного свинарства – 2007–2008 рр., який триває й донині. За цей час припинили гос-

подарську діяльність 42 племінних заводи та 248 племінних репродукторів. Суттєвим чинником є скорочення обсягів фінансування селекції у тваринництві. Протягом 2012–2013 рр. рівень фінансування становив дві третини від потреби. У 2014 р. за бюджетними програмами "Селекція у тваринництві та птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу" (КПКВ – 2801190) та "Селекція у тваринництві та птахівництві в науково-дослідних господарствах" (КПКВ – 6591080) фінансування не здійснювалось.

Масове зменшення кількості племінних репродукторів призводить і до зниження чисельності поголів'я свиней в даному суб'єкті племінного свинарства, так, впродовж 2001–

2014 рр. поголів'я свиней зменшилось майже на 82 тис. голів.

Незважаючи на скорочення чисельності племінних заводів, спостерігається збільшення кількості сільськогосподарських тварин за цей період майже на 90 тис. голів. Таке становище пояснюється наданням статусу племінного заводу відокремленим юридичним особам вертикально інтегрованих структур, які спеціалізуються на виробництві, переробці та реалізації продукції свинарства.

Важливим напрямом дослідження є зміна поголів'я свиней в суб'єктах племінного свинарства залежно від статевих ознак тварин (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка поголів'я свиней у племінних заводах і репродукторах

Рік	В цілому				У т.ч. племінні заводи				У т.ч. племінні репродуктори			
	кнурів основних		свиноматок основних		кнурів основних		свиноматок основних		кнурів основних		свиноматок основних	
	голів	У % до 2001 р.	голів	У % до 2001 р.	голів	У % до 2001 р.	голів	У % до 2001 р.	голів	У % до 2001 р.	голів	У % до 2001 р.
2001	3107	100,00	2857	100,00	1241	100,00	1207	100,00	1866	100,00	1650	100,00
2002	3128	100,68	2939	102,87	1225	98,71	1181	97,85	1903	101,98	1758	106,55
2003	2816	90,63	2522	88,27	1012	81,55	925	76,64	1804	96,68	1597	96,79
2004	2971	95,62	2650	92,75	1018	82,03	974	80,70	1953	104,66	1676	101,58
2005	3718	119,67	3425	119,88	1211	97,58	1180	97,76	2507	134,35	2245	136,06
2006	4206	135,37	3876	135,67	1532	123,45	1458	120,80	2674	143,30	2418	146,55
2007	3700	119,09	3414	119,50	1289	103,87	1228	101,74	2411	129,21	2186	132,48
2008	3362	108,21	3125	109,38	1213	97,74	1172	97,10	2149	115,17	1953	118,36
2009	2965	95,43	2808	98,28	1126	90,73	1069	88,57	1839	98,55	1739	105,39
2010	2553	82,17	2532	88,62	1092	87,99	1073	88,90	1461	78,30	1459	88,42
2011	1898	61,09	1784	62,44	869	70,02	836	69,26	1029	55,14	948	57,45
2012	1647	53,01	1580	55,30	801	64,54	795	65,87	846	45,34	785	47,58
2013	1301	41,87	1257	44,00	640	51,57	624	51,70	661	35,42	633	38,36
2014	1203	38,72	1173	41,06	689	55,52	673	55,76	514	27,55	500	30,30

Джерело: складено за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України

Необхідно відзначити, що темпи зниження поголів'я кнурів значно вищі ніж свиноматок. Це пояснюється тим, що більшість племінних заводів і репродукторів переорієнтували свою діяльність на виробництво товарної продукції свинарства.

Як зазначають деякі науковці, занепад вітчизняного племінного свинарства зумовлений низькою якістю виробленої продукції [5].

Проте, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України частка

основних кнурів класу «еліта-рекорд» і «еліта» перевищує 90%, свиноматок – понад 85 %.

Протягом 2000 – 2014 рр. спостерігається різновекторний напрямок зміни поголів'я основних кнурів і свиноматок класу «еліта-рекорд» та «еліта». Так, за досліджуваного періоду поголів'я кнурів знизилася на 59 %, а свиноматок – зросло на 53,5 %. При цьому частка в структурі поголів'я основного стада кнурів класу «еліта-рекорд» і «еліта» збільшилася на 5,56, свиноматок – на 13,56 в.п..

Проте, більшість суб'єктів племінного свинарства використовують власні ресурси з метою забезпечення якості. Так, протягом 2001–2014 рр. племінні господарства суттєво знизили обсяги закупівлі кнурів у 6,4 рази, свинок – у 4 рази, та спермопродукції більше як у 10 разів.

Дана обставина свідчить про поліпшення якості свиней в племінних господарствах. Ефективне виробництво продукції свинарства в господарствах усіх категорій залежить від якісного племінного матеріалу. Позитивні тенденції в галузі повинні забезпечити зростання попиту на племінну продукцію. Проте, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, племінні господарства суттєво знизили обсяги реалізації племінної продукції. Так, протягом 2001–2014 рр. племінні заводи знизили реалізацію кнурів майже у 5 разів, свиноматок – у 4 рази, репродукторів відповідно у 5 та 4,2 рази. Дана обставина викликана як обмеженням фінансових ресурсів незалежних сільськогосподарських підприємств, так і законодавчими перепонами щодо реалізації племінних тварин господарствам населення.

Суттєвим чинником є те, що більшість великотоварних господарств корпоративного сектору орієнтується на придбання племінних свиней іноземної селекції. Крім того, 100% компенсація вартості за придбання тварин для племінних господарств, і 50% – для не племінних також виявилася суттєвим чинником для збільшення обсягу імпорту. Саме в період дії державної програми з підтримання селекції сільськогосподарських тварин у господарствах корпоративного сектору спостерігався найвищий рівень надходження племінних свиней із-за кордону (2006–2008 рр. та 2012 р.).

Найбільшими постачальниками живих свиней в Україну у 2011 р. були Німеччина (71% у загальній структурі), Данія (8,2) та Франція (8,2%). Найбільшу частку займає Велика Біла порода – 48%, Ландрас – 19%, Йоркшир – 10%, Велика Біла імпортової селекції – 15, Дюрок – 6% й інші породи – 2%.

Нині на ринку України працює низка всесвітньо відомих генетичних компаній. Разом із тим визначити достовірно, скільки саме племінного поголів'я завозиться у країну, досить складно. Адже для здешевлення усіх пов'язаних із цим процедур часто ремонтний молодняк перевозять під виглядом поросят на відгодівлю [6]. Найбільшу частку у структурі поставок чистопорідного племінного молодняка в 2014 р. займали компанії: Hermitage Genetics (63,6%) і Breeders of Denmark (23,9%).

Обсяги реалізації чистопорідного поголів'я значно поступаються поставкам гібридного. Разом із тим придбання прапрабатьківського поголів'я дає змогу при відповідному дотриманні генетичного прогресу стада самостійно отримувати ремонтний матеріал із відповідними якісними показниками. Вітчизняні виробники продукції свинарства не використовують племінну продукцію лідера світового свинарства – Сполучених Штатів Америки. Тимчасом країни Азії, розвиток свинарства яких набирає стрімких темпів, активно завозять племінний молодняк саме з цього регіону. Перешкода полягає у невідповідності ветеринарних сертифікатів. Два роки тому роботу з їх узгодження було розпочато, але й досі не завершено. Такі спроби ініціювало ТОВ «Дніпро-гібрид», яке на початку 2010 року завезло в господарство заморожені соломинки із замороженою спермопродукцією елітних американських кнурів, що дало позитивні результати.

Деякі генетичні компанії, перед якими неодноразово поставали проблеми, пов'язані із перевезенням генетичного матеріалу через кордон і недосконалим українським законодавством, починають відкривати свої представництва на території України. Так, всесвітньо відома голландська генетична компанія Нурог В.В., що входить до групи «Hendrix Genetics», на початку 2010 р. відкрила своє представництво в Оратівському районі Вінницької області – ТОВ «Сер-

волюкс-Генетик» (вирощує і реалізує чисто-порідних ремонтних свинок материнської лінії порід Ландрас, Велика Біла; гібридних свинок F1; сперму термінальних кнурів; термінальних кнурів батьківської лінії Махтор (П'єстрен). Такі ж плани має і компанія РІС.

Для вітчизняних свинарів такі тенденції є позитивним трендом, адже собівартість живих свиней знижуватиметься з огляду на відсутність митних платежів, зменшення транспортних витрат, епізоотичних загроз, простішої акліматизації тварин тощо.

Неефективність виробництва продукції свинарства в товарних господарствах свідчить про не результативне використання племінного потенціалу галузі та порушення інтеграційних зв'язків між племінними заводами й сільськогосподарськими підприємствами. Відтворювальні якості свиноматок, включаючи ремонтних, по всіх породах сільськогосподарських підприємств склали багатоплідність – 12,0 гол., кількість поросят у 30 днів – 10,9 гол., маса гнізда у 30 днів – 87,6 кг, маса одного поросяти у 30 днів – 8,0 кг, тобто на рівні класу еліта і першого. У племзаводах і племрепродукторах по всіх породах відтворювальна здатність свиноматок була такою: багатоплідність – 12,1 і 11,8 гол., Кількість поросят у 30 днів – 10,8 і 10,0 гол., маса гнізда в 30 днів – 89,0 і 85,6 кг, маса одного поросяти в 30 днів – 8,2 і 7,8 кг відповідно.

Проведена оцінка продуктивних якостей свиней у племінних господарствах свідчить, що за відтворювальними якостями основна вітчизняна «материнська» порода свиней – Велика Біла – незначно поступається кращим світовим породам.

Наведені дані свідчать, що генетичні можливості вітчизняних і завезених з-за кордону порід свиней, адаптованих до умов України, реалізуються у повному обсязі. Отже, обґрунтованим буде висновок, що основними причинами, які стримують розвиток та ефективність вітчизняного свинарства, є не племінна робота, а організаційно-технологічні чинники, до яких, перш за все, слід віднести недоліки в організації праці, у тому числі використання методів схрещування й гібридизації, недостатнє та незбалансоване харчування, незадовільна матеріально-технічна та виробнича база [7].

Проаналізувавши тенденції розвитку племінного свинарства, автором дослідження виявлено ряд причин кризового стану в даній галузі: зниження попиту товаровиробників на племінну продукцію через їх складний фінансовий стан; диспаритет цін між продукцією свинарства і засобами виробництва, кормами, медикаментами та іншою продукцією, яка поставляється на підприємства, а також послугами; порушення інтеграційних зв'язків при виробництві і реалізації племінної продукції; зниження рівня державної підтримки розвитку науково-технічного прогресу галузі; погіршення системи організаційно-економічних умов у сільськогосподарських підприємствах та ін..

Одним з основних напрямів у племінному свинарстві є державне регулювання розвитку АПК, що розглядається як економічний вплив держави на виробництво, переробку і реалізацію сільськогосподарської продукції, сировини та продовольства, на виробничо-технічне обслуговування і матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. Однак вжиті заходи державної підтримки сільськогосподарської галузі найчастіше мають половинчастий характер, суперечливі, неузгоджені й не враховують реалії життя. Тому в умовах, що склалися, важко переоцінити значимість підтримки сільського господарства в ході аграрної реформи. Дефіцит бюджету призвів до різкого скорочення централізованих інвестицій, які перераховувались несвоєчасно, що, у свою чергу, вплинуло на накопичення державного боргу і знецінило тимчасові виплати. У зв'язку з цим обмежується доступність ресурсів для підприємств і окремих товаровиробників, які позбавляються можливості оновити машини та технологічне обладнання, завершити будівництво розпочатих об'єктів, виконати реконструкцію і технічне переозброєння.

Велике значення для племінного тваринництва має державна підтримка за допомогою лізингу. Через складний фінансовий стан сільських товаровиробників з 1995 року запроваджено нову форму надання допомоги племінним господарствам у реалізації племінної продукції по лізингу, а господарства-покупці при цьому мають можливість придбавати цінну худобу в розстрочку й

підтримувати генетичний потенціал і продуктивність своїх стад.

Виділення коштів лізингового фонду на придбання племінних тварин дало змогу активізувати купівлю-продаж племінної худоби. Згідно з даними Держслужби статистики України частка закупуваних племінних тварин за рахунок коштів лізингового фонду перевищує 10%. Практика використання лізингових коштів на придбання племінних тварин свідчить про низьку ефективність поворотного механізму кредитів. На наш погляд, внесення поправок до чинних правил у частині збільшення тривалості користування лізингом і зменшення величини початкового внеску, а також скорочення кількості посередників у системі лізингу можуть дати позитивний ефект роботи всього ланцюжка при проведенні лізингових операцій.

Кошти лізингового фонду обов'язково повинні розподілятися серед тих, хто готовий нести відповідальність власним майном, це сприятиме забезпеченню повернення кредитів. Узагальнюючи досвід державного управління сільським господарством, нами виділено найбільш актуальні для України елементи економічних умов, які сприяють забезпеченню сталого розвитку племінних підприємств. Зокрема, розроблено зразкову систему економічних умов, яка, на наш погляд, дозволить забезпечити сталий розвиток галузі.

Потребує вдосконалення система оподаткування підприємств племінного свинарства, особливо в частині застосування єдиного податку для 4 групи платників та поетапного введення податку на прибуток від реалізації продукції. Рівень державної підтримки виробників племінної продукції в майбутньому багато в чому великою мірою визначатиметься умовами членства України в СОТ. Це дасть змогу розширити ділове співробітництво з країнами ЄС в аграрному секторі, у тому числі в галузі тваринництва, припинити дискримінацію української продукції. Це дасть можливість придбання сучасних технологій для аграрного сектору і, найголовніше, дасть змогу Україні інтегруватися у світовий агропромисловий ринок.

Загальновідомим є той факт, що сільськогосподарське виробництво здійснюється під впливом системи зовнішніх умов і внутріш-

ніх чинників, сукупність яких зумовлює його ефективність, тенденції й динаміку розвитку.

Безперечним є і той факт, що активний вплив адміністративно-управлінського персоналу сільськогосподарських підприємств може бути спрямований тільки на внутрішні фактори виробництва, в той час як зовнішні умови (їх загрози або стимулюючий вплив) необхідно передбачити в тактиці управління. Успіх у використанні внутрішніх чинників виробництва залежить від того, наскільки правильно визначено місце конкретного підприємства в системі координат зовнішніх умов, наскільки обґрунтовано у зв'язку з цим обрана стратегія його розвитку. Під системою координат зовнішніх умов у даному випадку розуміємо просторово-ієрархічний рівень їх сприйняття менеджментом підприємства: найближчі продавці ресурсів (послуг) і покупці їх продукції, регіон (область, держава), країна і, нарешті, вся світогосподарська система.

Таким чином, внутрішні фактори і, перш за все, менеджмент підприємства аграрного сектору та використовувані технології повинні наближатися до світових стандартів, що впливає з вимог прискореного процесу глобалізації світових господарських зв'язків.

Висновки. Для того щоби вийти на світовий рівень із власним племінним поголів'ям, нашій державі необхідно змінити ряд аспектів: починаючи з законодавства і закінчуючи розподілом функцій (між державою і виробниками). Високопродуктивні тварини приносять великі прибутки, тому вести племінну роботу має бути цікаво, у першу чергу, виробникам. Однак в Україні вони відсторонені від такої роботи, що не передбачена законодавчо. У чинному законі серед суб'єктів племінної справи не вказаний приватний сектор. Усі функції і завдання покладено на Мінагрополітики України.

У країнах Європи дійшли висновку, що залучення держави до племінної роботи уповільнює впровадження селекційних новацій. Отже, за кордоном цими питаннями займаються виробники і профільні асоціації, а на державу мають покладатися тільки дві функції: законодавча ініціатива і перевірка.

У зв'язку з цим Асоціація свинарів України повинна вирішувати такі завдання: ви-

значення критеріїв створення баз даних у племінному і товарному свинарстві; розробка пропозицій (підзаконних нормативів) щодо вдосконалення племінної справи у свинарстві; організація моніторингу племінного і товарного виробництва свинини, забезпечення зворотного зв'язку з підприємствами; розробка нормативів щодо використання імпортного поголів'я племінних сви-

ней в Україні; опрацювання цільових програм навчання фахівців у системі вищої освіти; розробка й організація систем підвищення кваліфікації фахівців з питань ветеринарії, технології утримання, годівлі та племінної справи. Усі перелічені завдання мають попередньо широко обговорюватись з усіма фахівцями підприємств, що входять до Асоціації.

Список літератури:

1. Єдаков Я. Товарне свинарство прибуткове! / Я. Єдаков, О. Мельник, М. Геймор // Пропозиція. – 2010. – № 10. – С. 126–127.
2. Лимар, В. Як не загубити племінне поголів'я / В. Лимар // Аграрний тиждень. Україна (газ.). – 2013. – № 29–30. – С. 26–27.
3. Микитюк Д. Від чого залежить інтенсивне свинарство? / Д. Микитюк, І. Колесник, М. Геймор // Пропозиція. – 2010. – № 12. – С. 127.
4. Рибалко, В. Розводимо свиней / В. Рибалко // Агробізнес сьогодні. – 2010. – № 19/20. – С. 34–35.
5. Смирненко І. Свиноводство как успешный бизнес / И. Смирненко, Г. Онищенко // Свинарство України. – 2012. – № 9. – С. 9.
6. Петренко В. І знову імпорту проти вітчизняного / В. Петренко // Фермерське господарство. – 2010. – № 20. – С. 20.
7. Лісний В. Породи перспективного генотипу / В. Лісний, О. Похваленко // Аграрний тиждень. Україна. – 2011. – № 19. – С. 14.
8. Benz-Schwarzburg, Judith, and Arianna Ferrari. "Super-muscly Pigs." *Issues in Science and Technology* 32, no. 3 (Spring 2016). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://issues.org/32-3/perspective-super-muscly-pigs/>
9. Biotechnology transfer: A pig breeding company perspective [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10495399209525761>
10. Cattle Breeding Technologies in Perspective [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.beefmagazine.com/mag/beef_cattle_breeding_technologies
11. Objectives and strategies in pig improvement: an applied perspective [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9777510>

List of reference:

1. Edakov, Ya. (2010) *Tovarne svinarstvo pributkove!* / Ya. Edakov, O. Melnik, M. Geymor // *Propozitsiya*, № 10, p. 126–127 [in Ukrainian].
2. Limar, V. (2013) *Yak ne zagubiti pleminne pogoliv'ya* / V. Limar // *Agrarniy tizhden. Ukrayina*, № 29–30, p. 26–27 [in Ukrainian].
3. Mikityuk, D. (2010) *Vid chogo zalezhit intensivne svinarstvo?* / D. Mikityuk, I. Kolesnik, M. Geymor // *Propozitsiya*, № 12, p. 127 [in Ukrainian].
4. Ribalko, V. (2010) *Rozvodimo sviney* / V. Ribalko // *Agrobiznes sьогодni*, № 19/20, p. 34–35 [in Ukrainian].
5. Smirenko, I. (2012) *Svinovodstvo kak uspeshnyy biznes* / I. Smirenko, G. Onishchenko // *Svinarstvo Ukrayini*, № 9, p. 9 [in Ukrainian].
6. Petrenko, V. (2010) *I zнову import proti vitchiznyanogo* / V. Petrenko // *Fermerske gospodarstvo*, № 20, p. 20 [in Ukrainian].
7. Lisniy, V. (2011) *Porodi perspektivnogo genofondu* / V. Lisniy, O. Pohvalenko // *Agrarniy tizhden. Ukrayina*, № 19, p. 14 [in Ukrainian].
8. Benz-Schwarzburg, Judith, and Arianna Ferrari. "Super-muscly Pigs." *Issues in Science and Technology* 32, no. 3 (Spring 2016). [Online resource]. - Retrieved from: <http://issues.org/32-3/perspective-super-muscly-pigs/>
9. Biotechnology transfer: A pig breeding company perspective [Online resource]. - Retrieved from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10495399209525761>
10. Cattle Breeding Technologies in Perspective [Online resource]. - Retrieved from: http://www.beefmagazine.com/mag/beef_cattle_breeding_technologies
11. Objectives and strategies in pig improvement: an applied perspective [Online resource]. - Retrieved from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9777510>